

Zasady interwencji personelu placówek Centrum Zdrowia w przypadku podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego i udzielenia wsparcia

1. Definicje:

1.1. Krzywdzenie dziecka – to każde zachowanie względem dziecka, które stanowi wobec niego czyn zabroniony. Oprócz tego krzywdzeniem jest zaniedbanie (zamierzone lub niezamierzone), działanie lub zaniechanie a także każdy jego rezultat, skutkujący naruszeniem praw, swobody, dóbr osobistych dziecka i zakłóceniem jego rozwoju.

Wyróżnia się następujące, podstawowe formy krzywdzenia:

- Przemoc fizyczna wobec dziecka. Jest to działanie bądź zaniechanie wskutek którego dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest na nią potencjalnie zagrożone. Krzywda stanowi rezultat działania bądź zaniechania ze strony rodzica, opiekuna, osoby odpowiedzialnej za dziecko, posiadającej nad nim władzę lub takiej, której ufa. O przemocy fizycznej mówimy zarówno w wymiarze jednorazowym, jak i powtarzającym się.
- Przemoc psychiczna wobec dziecka. Jest to przewlekła, niefizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a osobą za nie odpowiedzialną lub osobą, której dziecko ufa. Tak jak w przypadku przemocy fizycznej obejmuje zarówno działania, jak i zaniechania. Do przejawów przemocy psychicznej zaliczamy m.in.:
  - niedostępność emocjonalną,
  - zaniedbywanie emocjonalne,
  - relację z dzieckiem opartą na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu,
  - nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem,
  - niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka,
  - niedostrzeganie lub nieuznawanie granic psychicznych między dzieckiem a osobą odpowiedzialną,
  - nieodpowiednią socjalizację, demoralizację,
  - sytuacje, w których dziecko jest świadkiem przemocy.
- Przemoc seksualna wobec dziecka (wykorzystywanie seksualne dziecka). Jest to angażowanie dziecka przez osobę dorosłą lub inne dziecko w aktywność seksualną. Dotyczy sytuacji gdy nie dochodzi do kontaktu fizycznego (np. ekshibicjonizm, molestowanie werbalne - np. prowadzenie rozmów o treści seksualnej nieadekwatnej do wieku dziecka, komentowanie w sposób seksualny wyglądu i zachowania dziecka, zachęcanie do kontaktu z treściami pornograficznymi, grooming - strategie nieseksualnego uwodzenia dziecka z intencją nawiązania kontaktu seksualnego w przyszłości) i gdy do takiego kontaktu dochodzi (sytuacje takie jak: dotykanie dziecka, zmuszanie dziecka do dotykania ciała sprawcy, stosunek seksualny). Każda czynność seksualna podejmowana z dzieckiem przed ukończeniem 15 roku życia jest przestępstwem. W przypadku dzieci mówimy o wykorzystaniu seksualnym, kiedy między

wykorzystującym (dorosły, inne dziecko) a wykorzystywanym (dziecko) z uwagi na wiek lub stopień rozwoju zachodzi relacja siły, opieki czy zależności. Do innej formy wykorzystywania seksualnego dzieci zalicza się wyzyskiwanie seksualne np. wykorzystanie dziecka lub jego wizerunku do tworzenia materiałów przedstawiających seksualne wykorzystywanie tzw. CSAM (na przykład z wykorzystaniem oprogramowania). Jest to jakiegokolwiek: faktyczne lub usiłowane nadużycie podatności dziecka na zagrożenia, przewagi sił lub zaufania - w celu seksualnym. Wyzysk seksualny obejmuje (choć nie jest to konieczne) czerpanie zysków finansowych, społecznych lub politycznych z wykorzystania seksualnego. Szczególne zagrożenie wyzyskiem seksualnym ma miejsce podczas kryzysów humanitarnych. Zagrożenie wyzyskiem seksualnym dotyczy zarówno samych dzieci, jak i opiekunów tych dzieci, mogących paść ofiarą wyzysku.

- Zaniechywanie dziecka. Jest to chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie fizycznych i psychicznych potrzeb dziecka. Może przyjmować formę nierespektowania praw dziecka, co w rezultacie prowadzi do zaburzeń w jego zdrowiu i/lub rozwoju. Do zaniechywania dziecka dochodzi w relacjach dziecka z osobą zobowiązaną do opieki, wychowania, troski i ochrony.
  - Przemoc rówieśnicza (nękanie rówieśnicze, bullying). Przemoc rówieśnicza ma miejsce gdy dziecko doświadcza różnych form nękania ze strony rówieśników. Dotyczy działań bezpośrednich lub z użyciem technologii komunikacyjnych (np. za pośrednictwem Internetu i telefonów komórkowych). Przemoc rówieśniczą obserwujemy, gdy szkodliwe działanie ma na celu wyrządzenie komuś przykrości lub krzywdy (intencjonalność), ma charakter systematyczny (powtarzalność), a sprawcy bądź grupa sprawców mają przewagę nad pokrzywdzonym. Obejmuje:
    - przemoc werbalną (np. przezywanie, dogadywanie, ośmieszanie, zastraszanie),
    - przemoc relacyjną (np. wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko osobie, szantaż),
    - przemoc fizyczną (np. pobicie, kopanie, popychanie, szarpanie),
    - przemoc materialną (np. kradzież, niszczenie przedmiotów),
    - cyberprzemoc/przemoc elektroniczną (np. złośliwe wiadomości w komunikatorach, wpisy w serwisie społecznościowym, rozpowszechnianie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę za pośrednictwem Internetu bądź urządzeń telekomunikacyjnych),
    - wykorzystanie seksualne - dotykание intymnych części ciała lub nakłanianie / zmuszanie do stosunku płciowego lub innych czynności seksualnych przez rówieśnika,
    - przemoc uwarunkowaną normami i stereotypami związanymi z płcią (np. przemoc w relacjach romantycznych między rówieśnikami).
- 1.2. Przemoc domowa – jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej.
- 1.3. Czyn karalny – zachowanie człowieka, które zostałoby uznane za przestępstwo, gdyby popełniła je osoba powyżej 17 roku.

- 1.4. Przepięstwo – np. ciężki uszczerbek na zdrowiu (utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, zeszpecenie, zniekształcenie ciała, spowodowanie ciężkiej choroby), zgwałcenie, zgwałcenie zbiorowe, kazirodcze, wykorzystanie seksualne małoletniego poniżej 15 r.ż., ze szczególnym okrucieństwem, z wykorzystaniem bezradności.
- 1.5. „Niebieska Karta” – narzędzie, którego celem jest zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej, ale także współpraca przedstawicieli różnych instytucji i podmiotów, które są zobowiązane do reagowania w przypadku uzyskania informacji o wystąpieniu przemocy domowej.
2. Każdy pracownik Centrum Zdrowia, który podejrzewa krzywdzenie małoletniego raportuje ten fakt Koordynatorowi ds. Przeciwdziałania Przemocy lub bezpośrednio przełożonemu.
3. Objawy krzywdzenia małoletniego należy opisać w dokumentacji medycznej i zgłosić Koordynatorowi ds. Przeciwdziałania Przemocy.
4. W przypadku podejrzenia, że życie małoletniego jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu należy niezwłocznie poinformować Policję, dzwoniąc pod numer 112. Poinformowania służb dokonuje osoba zajmująca się pacjentem, bądź Koordynator ds. Przeciwdziałania Przemocy, która następnie wypełnia Kartę interwencji według **wzoru nr 1**.
5. W przypadku podejrzenia zagrożenia życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu małoletniego w wyniku stosowania wobec niego przemocy domowej należy niezwłocznie poinformować Policję, dzwoniąc pod numer 112. Poinformowania służb dokonuje osoba zajmująca się pacjentem, bądź Koordynator ds. Przeciwdziałania Przemocy, która następnie wszczyna założenie Niebieskiej Karty zgodnie z obowiązującą w placówce procedurą.
6. W przypadku podejrzenia, że opuszczenie przez małoletniego (placówki, Poradni) w obecności rodzica lub opiekuna prawnego lub innej osoby bliskiej będzie mu zagrażało, należy uniemożliwić oddalenie się małoletniego (zatrzymać w placówce) i niezwłocznie wystąpić do Sądu rodzinnego o wydanie odpowiednich zarządzeń opiekuńczych.
7. W przypadku, gdy doszło do zaniedbania potrzeb życiowych małoletniego lub doszło do innego zagrożenia dobra małoletniego ze strony rodziców lub opiekunów prawnych należy wystąpić do Sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka o wgląd w sytuację dziecka.
8. W przypadku zauważenia krzywdzenia małoletniego przez personel Centrum Zdrowia, należy podjąć kroki interwencyjne zależne od zaistniałej sytuacji:
  - 8.1. Gdy zachowanie było jednorazowe i o niewielkiej intensywności wkroczenia w

dobra małego należy przeprowadzić rozmowę dyscyplinującą z pracownikiem lub współpracownikiem.

- 8.2. Gdy naruszenie dobra małego jest znaczne lub się powtarza, należy rozważyć rozwiązanie stosunku pracy z osobą, która dopuściła się krzywdzenia.
9. W przypadku, gdy krzywdzenia małego dopuścił się kierownik placówki/osoba odpowiedzialna za interwencję wówczas osoba, która dostrzegła krzywdzenie przekazuje informację o tym fakcie bezpośrednio do Zespołu ds. Etyki osobiście lub za pośrednictwem poczty elektronicznej.
10. W przypadku, gdy mały doznaje innej formy krzywdzenia na jego szkodę ze strony innego małego należy wystąpić do Sądu rodzinnego o wgląd w sytuację małego krzywdzącego.
11. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa, w tym czynu karalnego przez osobę poniżej 17 roku życia na szkodę małego należy sporządzić pisemne zawiadomienie do Prokuratury według **wzoru nr 2** właściwej dla miejsca zamieszkania małego lub w przypadku braku możliwości ustalenia miejsca zamieszkania dziecka właściwej dla siedziby szpitala.
12. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa powinno zawierać:
  - 12.1. Dane pokrzywdzonego – imię, nazwisko, adres zamieszkania, PESEL lub datę urodzenia.
  - 12.2. Dane potencjalnego sprawcy – imię, nazwisko, adres zamieszkania, o ile to możliwe PESEL, data urodzenia, relacja wobec dziecka (ojciec, matka).
  - 12.3. Szczegółowy opis zdarzenia (okoliczności, wyniki badania, opis obrażeń).
13. W przypadkach niejasnych lub wątpliwych pracownik odpowiedzialny za interwencję konsultuje sprawę z co najmniej dwiema osobami z personelu, w tym, jeśli ma taką możliwość z psychologiem. Pracownik odpowiedzialny za prowadzenie interwencji może rozmawiać z osobami zaangażowanymi, w tym małym, osobą podejrzaną o krzywdzenie i świadkami.
14. Każdy przypadek podjęcia interwencji podlega zgłoszeniu Koordynatorowi ds. Przeciwdziałania Przemocy - Krzysztof Konior Tel: 607 621 257 e-mail: kkonior@poczta.onet.pl i odnotowaniu w rejestrze.

KARTA INTERWENCJI¹

1. Imię i nazwisko małoletniego

.....

2. Imię i nazwisko osoby stosującej przemoc

.....

3. Imię i nazwisko osoby zawiadamiającej

.....

4. Przestanki do podjęcia interwencji²:

- podejrzenie popełnienia przestępstwa
- przemoc domowa
- zaniedbania
- inne formy krzywdzenia – jakie?

.....

5. Działania podjęte wobec małoletniego (np. skierowanie na badania dodatkowe, obserwacja)

.....

6. Zakres interwencji²:

- zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa
- wszczęcie procedury „Niebieska Karta”
- wniosek do Sądu rodzinnego o wgląd w sytuację małoletniego/rodziny
- inny rodzaj interwencji, jaki?

.....

Osoba podejmująca Interwencję:

Imię i nazwisko .....

Stanowisko .....

Podpis .....

Data sporządzenia .....

---

¹ Integralną część Karty Interwencji, w zależności od podjętych działań stanowi kopia: Niebieskiej Karty, Wniosku do Sądu o wgląd w sytuację rodziny, Powiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

² Odpowiednie podkreślić.

Miejscowość ....., dnia ..... r.

Nr pisma wychodzącego/sygnatura sprawy

Prokuratura Rejonowa

W .....

adres .....

(nazwa i adres Prokuratury Rejonowej właściwej dla miejsca popełnienia przestępstwa)

Zawiadamiający: .....

(nazwa podmiotu medycznego)

Reprezentowany przez: .....

(imię i nazwisko reprezentanta podmiotu medycznego)

adres .....

ZAWIADOMIENIE O PODEJRZENIU POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA

Działając w imieniu Centrum Zdrowia składam zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa ..... *(wskazać nazwę lub opisać zdarzenie)* przez ..... *(imię i nazwisko domniemanego sprawcy)* na małoletnim/małoletniej ..... *(imię i nazwisko, data urodzenia)*, zamieszkałego/zamieszkałej w ..... *(adres)*

Uzasadnienie

W trakcie wykonywania przez ..... *(imię i nazwisko pracownika podmiotu medycznego)* obowiązków służbowych polegających na ..... *(np. prowadzeniu procesu diagnostyczno-terapeutycznego, procesu terapeutycznego, procesu rehabilitacji)* ..... *(imię i nazwisko małoletniej)* – ujawnił/a on/a ..... *(np. niepokojące treści dotyczące zachowań na tle seksualnym, zgłosił akt gwałtu, wykorzystania seksualnego).*

Opis zdarzenia

.....
.....

Mając na uwadze powyższe informacje, a także dobro i bezpieczeństwo małoletniego/małoletniej, wnoszę o wszczęcie postępowania w tej sprawie.

.....
podpis zawiadamiającego